

večkratno škodo: Otroci bi rasli v nevednosti, v svojo nesrečo in Vašo žalost. Vi bi morali zaradi zamud plačevati občutne globe in zaradi glob pridete v neprijateljsko razmerje z učitelstvom.

Torej, dragi Rižanci, otroke redno in točno v šolo, ne na pašo! Ako se boste ravnali po tem dobrohotnem nasvetu, boste srečni Vi in Vaši otroci!

* * *

Ponatisnili smo te vrstice v zadoščenje onim našim mnogobrojnim somučnikom širom slovenskega ozemlja, ki še niso imeli srečne ure v svojem plemenitem delu zunaj šole, da vidijo, kako zlato in plemenito je naše ljudstvo, dokler ga ne okuži strupeni dih klerikalne posirovelosti.

Duh časa.

VIII.

Izpreobrnili, hm! — Poprej pričakujemo od ljudožreec v Afriki, da bi postali omikani gentlemani, kakor da postane svetohlinski zetot in z vsemi človeškimi napakami obložen klerikalni izprijenec pošten človek.

To do skrajne mere veliko spačenost vidimo že med preprostim ljudstvom. Koliko je takih, ki jako radi molijo, se prekrizavajo in spodobno odkrivajo pri vsakem ob potu stoječem znamenju, hodijo radi v cerkev in se bijejo na prsi, da odmeva, so do skrajnosti vneti za vsako versko in cerkveno zadevo, a njih dela so do skrajnosti hudobna in brez poboljšanja. Nestrpni so in sirovi, v čast in ponos si štejejo, če napravijo svojemu bližnjemu, ki ga brez odpuščanja sovražijo, kako škodo na časti, poštenju in imetju. Odpuščanje, spravljivost, ljubezen do bližnjega in sploh delo v pravem duhu naše vere jim je deveta briga. In vendar so taki ljudje pravi katoliški možje in žene zato, ker smrtno sovražijo, psujejo, zaničujejo in obrekujejo politiške nasprotnike ter so zvesti pristaši klerikalne stranke.

To je novodobno katoličanstvo; to je novodobni smrad iz pekla, ki bije našim verskim resnicam naravnost v obraz, to je sad odgoje današnje klerikalne politike, zlasti pa klerikalnega časopisja. Taki zagrizenci pišejo dopise v „Slovenca“ in „Domoljuba“, ki jih uredništvo sprejema in objavlja, ki so tako podli, nesramni lažnivi, obrekljivi, in protiverski, da se na prvi pogled spozna, da so delo svetohlinskega in do skrajnosti izprijenega klerikalca-lopova. Ali je mogoče učitelju-odgojitelju odobravati tako pisavo in taka dela, katerega sveta dolžnost je odgojevati značaje, odkritosrčnost, resnicoljubnost, poštenost, človekoljubje? Nikakor ne! Mi se moramo postaviti po robu tem grobokopom, lažiedgojevalcem in zverinskim hijenam na polju odgoje našega naroda. Klerikalno časopisje zastruplja vedoma, z namenom in v krivoverskem duhu neprestano, sistematiško in brez poboljšanja naše javno mnenje in naš narod sploh.

In kaj se upa nam očitati ta do mozga in kosti izprijena klerikalna pošast? Da moramo mi najprej kritikovati „Narod“, potem bomo imeli šele pravico kritikovati pošteno katoliško (1??) časopisje. Kdo je pa dal to novo zapoved? Katera božja zapoved veli: če kdo drugi ubija, krade ali očitno greši, moramo tistega poprej kaznovati ali posvariti, potem šele tebe, ki si onemu enak? Ali mar ne bo dajal vsak od sebe odgovora pred Bogom?

To se vidi, kakšni verski ignoranti, puhloglavci in zetotje so pri našem klerikalnem časopisju! In pod takšno neumnostjo, bedarijo in pregrešno pisavo je podpisan doktor sv. pisma! Takšni ljudje imajo še pogum govoriti o versko-nravni odgoji,

ki se sami vedoma in z namenom valjajo v krivoverstvu in smradu iz pekla? Sramota, da duh časa te ljudi ni naučil v XX. stoletju niti katekizma! In ti ljudje hočejo veljati za odgojevalce, osrečevalce in voditelje našega naroda?

V št. 31. „Učit. Tovarša“ je posnet nesramen dopis iz Vipave o času tamošnje učiteljske konference. Tak nesramen dopisnik na katoliški podlagi, ki z namenom in lažjo sramoti učiteljstvo, ne bi bil res drugega vreden kakor palice, čeprav ni to pravo odgojevalno sredstvo. Vendar večkrat je treba odgojevalcu pri skrajni sirovosti, nepoboljšljivosti hudobnosti, trmi in neupogljivosti posluževati se tudi skrajnih pripomočkov, ako ne izda ničesar lepa beseda. Za lopove imamo ječe, za morališko-verske izprijenice pa skrajna odgojevalna sredstva.

V tem smislu je tudi naš dopisnik ožigosal ta nesramni klerikalni smrad. Kaj mislite, da je bilo to klerikalizmu prav? Kaj še! Prepričan je bil, da se smrad iz pekla ne da opravičiti in zagovarjati na pošten način, zato se je naredil lepega, nedolžnega, mogočnega ter je zavil vso stvar v „Slovenca“, št. 176, tako-le:

„V „Učit. Tovaršu“ grozi neki liberalni učitelj, da bodo začeli učitelji „Domoljubove“ dopisnike obdelovati s pestmi. Državni pravdnik dr. Trenz, ki je tožil uboge Knežičane, da so dobili 57 mesecev zavora na ovadbo nadučitelja Česnika, ni zaplenil te številke „Učit. Tov.“, ki je izšla iz Česnikovega kraja in je pisan v njegovem duhu, dasi v nji hujska naravnost k nasilnosti. Isti učitelji so pa poslali s podpisom „pokorni učitelji“ pasje ponižno brzojavko — Hribarju, Jakliču seveda ne, ker niso vredni prištevati se k edinemu ljudskemu učitelju avstrijskega juga, ki je dosegel čast državnega poslanca. Pa bodo priberali za zvišanje plač. Naj jih plača — Hribar!“

Tako se je umil na lep način naš klerikalizem. On ni rekel! „Priznam, da je bil dopis žaljiv, oprostite, drugič bomo gledali, da se več ne pripeti kaj takega!“

Tako delajo pravi katoličani, pošteni politiki in značajni možje. Ker pa naš klerikalizem niti pojma nima o katoličanstvu, katoliški odgoji, značajnosti in moštvu, je klical državnega pravdnika na pomoč. Ne ljubezen, pravica in resnica niso njegova načela, marveč maščevanje in zagovarjanje greha. On zagovarja vsako klerikalno lopovščino, če je še tako grda, neopravičena in pregrešna. Greh zagovarjati je smrten greh po katoliški veri, po klerikalni veri je pa to velika čednost. In ti ljudje hočejo veljati za katolike, se potegujejo za versko-nravno odgojo, zahtevajo, da bi se jim mi učitelji-odgojevalci klanjali, jih častili in jim izkazovali pasjo ponižnost zaradi poboljšanja plač? Nikdar!

Versko-nravno spačenim, z namenom krivoverskim in do skrajnosti hudobnim in brez značajnim ljudem se mora postaviti pošteno učiteljstvo v bran, varovati pred to kugo naš narod in ne imeti z njim pod nobenimi pogoji stika, dokler se ne poboljšajo.

Predbacivajo nam, da preziramo Jakliča, edinega učitelja v državnem zboru z avstrijskega juga. Kako naj spoštujemo moža, čeprav iz našega stanu, ki svoj lastni stan zaničuje s tem, da sedi v družbi že od pamtiveka sramotilcev in smrtnih nasprotnikov šolstva in učiteljstva! Rekli smo že, izkaže naj se moža vnetega za svoj stan, priložnost ima lepo, potem mu bomo pošiljali čestitke — tega pa ne bo nikdar naredil — zato pa klerikalnega svojega smrtnega politiškega nasprotnika ne poznamo. Nasprotno je pa Hribar vnet pristaš, zagovornik in prijatelj učiteljstva in šole, kar je že večkrat tudi pokazal v dejanju, zato ga spoštujemo, čeprav ga po novi klerikalni veri klerika-

lizem smrtno sovraži, zasramuje, psuje in mu je škodoželjen do skrajnosti.

Naš klerikalizem naj torej v dejanju pokaže versko-nravno odgojo, potem ima pravico govoriti o tem. Naj se izkaže prijatelj šole in učiteljstva, potem naj zahteva, da bomo učitelju Jakliču pošiljali čestitke, ki ni pri njih za drugo kakor za štafažo in vado. Mi poznamo namero, delovanje in uspehe klerikalizma prav dobro, ker ga kot odgojevalci tudi moramo poznati, če hočemo delovati v korist svojega poklica duhu časa primerno, zato nas ne bo ta varal in prekanil nikdar. Naše delo in naš boj je odkrit, pošten in z dobrim namenom, zato se pa klerikalizem noče in tudi ne more postaviti v bran, dobro vedoč, da se smrad iz pekla in krivi nazori ne dajo nikdar uspešno zagovarjati.

S tem smo za enkrat zopet končali z zavračanjem nesramnih klerikalnih napadov na učiteljstvo in šole. Stvarno smo pokazali svetu napake, strasti in pregrešne nagibe stranke, ki se imenuje po krivem katoliška, ki je s svojim delom, zavijanjem resnice, pod plaščem vere in za svojo strankarsko korist dobila zase nerazsodni del našega naroda. Zopet bo vpil naš klerikalizem, da je edina hrana našim razpravam „Narod“, da smo sirovi in bogsigavedi še kaj, mi mu pa povemo, da so nam le sirovosti klerikalnega časopisja na šolo in učiteljstvo, le opazovanje klerikalne politike med narodom, le njegova dela dale povod k tem razpravam.

Tudi v bodoče bomo vse to zasledovali prav natančno, da ga bomo z bengališko lučjo v vsi nagoti pokazali svetu. Ako bodo naše razprave padle na rodovitna tla tudi pri klerikalizmu, da bi ta krenil na pravno pot v politiki in zlasti pa v časopisju, nas bo veselilo. Kot odgojevalci dobro vemo, da je grešiti lahko, ker smo slabostim podvrženi, a sramotno je trdovratno ostati v blatu pregreh vedoma nepopoljšljivo in z namenom.

Menda bi bilo dobro pogledati, preden končamo, na političko polje, kakšne sadove prinese duh časa v bodočnosti šolstvu in učiteljstvu. O bodočnosti pisati je silno težka stvar, vendar se da marsikaj sklepati iz raznih dogodiljajev na političkem polju.

Povedali smo že, da je s splošno volilno pravico nastopila v Avstriji nova demokratska doba. Vsakdo ve, da se tudi v politiki razvijajo reči kakor v prirodi po nekakem naravnem potu. Do splošne volilne pravice je moralo priti, ker drugače je bil razpad avstrijske države neizogiben. Demokratski duh v državni zbornici bo na vsak način krenil na drugo pot s političkim vozom kakor je bilo običajno do sedaj. Enakopravnost narodov se bo sedaj bolj upoštevala kakor poprej, čeprav bo naša vlada delala pri tem vse mogoče ovire. Obstanek Avstrije je mogoče le na ta način, da se da vsem narodnostim enake pravice, ker imamo vsi tudi enake dolžnosti. To je edino prava demokratska pot k spravi in občenemu blagru.

Ali enake pravice pa niso začetek in konec samo za narodno vprašanje, marveč splošne važnosti. Sedaj se je uvedla splošna in enaka volilna pravica za državni zbor, naravni proces je, da se to izvede ali se bo moralo izvesti na vsi črti, torej tudi v deželni zbornicah in v občinah. Vlada se sicer temu upira, ali do tega bo moralo priti, ker je to naravna posledica. Že sedaj opazujemo gibanje, zahteve in pretnje ljudskih mas v tem oziru, in to se bo nadaljevalo do izpolnitve. (Konec.)

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Franc Muhič.

Umrli je v Št. Jerneju dne 22. novembra t. l. upokojeni učitelj, tov. Franc Muhič. Pogreb je bil v petek 27. novembra. K zadnjemu počitku ga je spremlilo 16 tovarišev krškega in novomeškega okraja, šolska mladina, gasilno društvo ter obilo domačega občinstva.

Rajni Muhič je bil rodom Ribničan. Služboval je v Starem trgu pri Poljanah in na Vrh pri Vinici ter prišel v Št. Jernej 1. junija 1878., l. Pridobil je tukaj malo posestvo, na katerem si je zasadil krasen sadni vrt, ki je slovel daleč v okolici. Njegovi špalirji in pritlikaveci, kakor visokodebelna drevesa so bila naj-finejših vrst. Za izborna sadje in lepa drevesa je dobil svoj čas od kmetijske družbe kranjske srebrno kolajno in več daril. Jubilejsko svetinjo za 40 letno službovanje si je s ponošom pripenjal na prsi. — Ker je bolehal, je bil 11. januarja 1901. stalno upokojen.

Bil je tibega značaja in ni nikdar tožil, ako ga je usoda še tako trdo prišla. Izgubil je osem otrok in prvo ženo. Naj-starejši sin mu je pred nekaj leti umrl kot pravnik z enim državnim izpitom. Sin in žena sta umrla v istem letu. — Poročil se je pač v drugič, a potrebnega zdravja in miru si pa le ni mogel več pridobiti. Edina hči iz prvega zakona živi v Ljubljani kot soproga železniškega uradnika. — Rajni France je dosegel starost 70 let. Mnogo je delal in trpel. Bil je pravi učitelj. Blag mu spomin! —t.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Prošnja. Slavna okrajna učiteljska društva naj mi blagovole vrniti izpolnjene izkaze do 10. t. m.

Jakob Furlan,
t. č. tajnik „Slov. učit. dr. v Lj.“

Občni zbor „Pedagoškega društva v Krškem“. Lepo število se nas je zbralo 19. pret. m. v Škocijanu. Pravijo, da takega zborovanja še ni bilo kmalu.

Po običajnem pozdravu nam je poročal tov. predsednik Humek o zborovanju učiteljstva na Dunaju. V navdušenih besedah nam je očrtal postojanko, ki jo je zavzel naš stan. Razsvetil nam je marsikaj nejasnega in posebno poudarjal, da je naša rešitev v združenem delovanju v stanu in izven njega.

Nato nam je tov. nadučitelj Iv. Benedičič razvijal svoje nazore o „pomenu in uporabi šolarskih knjižnic“. Posebno je poudarjal, da ni šolarska knjižnica namenjena samo otrokom. Svoje trditve je utemeljeval s primeri iz prakse, kar je napravilo razpravo jako zanimivo. Njegove misli so dale povod zanimivi debati.

S pomočjo skioptikona in prekrasnih koloriranih diapositivov smo se še preselili v vroče in puste pokrajine Maroka, ki imajo i lepe, udobne kote, kjer se uživa poleg razkošja največje ubožstvo, kakor v naših modernih velemestih. Naš vodnik, znani predavatelj te vrste tov. str. uč. K. Humek, nam je pojasnil v svojem točnem in zanimivem predavanju marsikaj.

Ko smo se povrnil v Škocijan je predlagal tov. str. uč. Magerl: „Novemu odboru naj se naroči, da skrbi za nadaljno izobrazbo učiteljstva, posebno mlajšega. V to svrhu naj goji posebno pedagoška predavanja, ki naj bi dala učiteljstvu natančnejši vpogled v „drago“ pedagoško literaturo. Predavalo pa se naj bi tudi o drugih splošnih znanostih. Za posamezne stroke naj si odbor preskrbi referente in nabavi sredstev. Nadalje bi bilo dobro razpravljati o političkih vprašanjih, o nastopu izven šole ter o narodnem gospodarstvu.“

Po volitvi odbora je imel ta sejo, kjer je izvoljen: Humek, predsednik, Marniček, preds. namestnik in tajnik, gđc. Zirerjeva, blagajničarica, gđc. Kobau, Malnerič, Lunaček in Rant odborniki.